

SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2–6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

15.5.2024

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetukseksi vapaa-ajankalastuksen saalisilmoituksesta
(VN_2139_2023)

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto vapaa-ajankalastuksen
saalisilmoitusasetuksesta

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut maa- ja metsätalousministeriön (MMM) valmistelemaan esitykseen valtioneuvoston asetukseksi vapaa-ajankalastuksen saalisilmoituksesta. SVK lausuu asiasta kunnioittavasti seuraavaa.

Vapaa-ajankalastajien yleinen vaelluskalojen saalisilmoitusvelvollisuus astui kalastuslain muutoksella voimaan vuoden 2024 alussa. Sen yksityiskohdat säädetään nyt lausuttavalla asetuksella. Edellä mainitun kalastuslain muutoksen yhteydessä muutettiin sisävesien kaupallisten kalastajien saalisilmoitusten raportointia. SVK piti lakipakettia koskeneessa [lausunnossaan](#) välttämättömänä sitä, että **yhdenvertaisuuden nimissä ja yhdenmukaisen saalistiedon varmistamiseksi tulee kaupallisia kalastajia velvoittaa vähintään yhtä tarkkaan saaliiden ilmoittamiseen, kuin mitä tullaan vapaa-ajankalastajilta edellyttämään.**

SVK seisoo edelleen tämän vaatimuksen takana ja on sitä edellyttänyt helmikuussa antamassaan [asetuslausunnossa](#), joka koski sisävesien kaupallisten kalastajien saalisilmoitussäädöksiä. Vapaa-ajankalastajien saalisilmoitusvelvollisuutta koskeneen lakimuutoksen pääperusteluna oli se, että koko kalastuslain toimivuuden kannalta on olennaista varmistaa tarvittava laadukas tieto kalakannoista ja kalastuksesta, joita tarvitaan erityisesti harvinaisten vaelluskalojen kalastuksen säätelyn seurannan ja tarkastelun tueksi. SVK korostaa, että kalastuslain toimeenpanon ja vaelluskalakantojen vahvistamisen näkökulmasta on yhdentekevää, kenen saaliista on kyse. Jokainen saalistieto on yhtä arvokasta ja tarpeellista, jotta jo lähtökohtaisesti niukkaa tiedon määrää voidaan yhdistää ja hyödyntää. Tammi-helmikuussa lausunnossa olleessa MMM:n ehdottamassa asetuksessa oli täysin sivuutettu kaupallisten kalastajien saamien vaelluskalasaaliiden hyödyntäminen samaan tarkoitukseen, johon vapaa-ajankalastajilta ollaan nyt aikeissa saalistietoja kerätä. MMM:ltä 13.5. saadun tiedon mukaan tämän asetusmuutoksen antaminen on yhä valmistelussa muun muassa yhdenmukaisuuskysymyksiä takia.

SVK odottaa, että MMM tarkastelee sekä sisävesien kaupallisten kalastajien että nyt lausuttavana olevan asetuksen sisältöjä keskenään ja tulee esittämään keinoja vaelluskalojen saalistietojen keruun yhdenmukaistamiseksi.

1 §. Ilmoitettavat kalalajit ja -kannat

SVK pitää ehdotettua ilmoitusvelvollisuuden piiriin otettavien kalalajien ja -kantojen listaa oikeansuuntaisena, mutta esittää siihen muutamia muutoksia sekä konkreettisia kriteerejä ylläpidettävän lajilistan tueksi. Kun lainsäädäntökokonaisuudessa on kyse (harvinaisten) vaelluskalojen saalisilmoitusvelvollisuudesta, ehdottaa SVK lisäksi otettavaksi käyttöön kriteerejä tämän linjan selkeyttämiseksi. Pääsääntönä toimisi vaelluskalojen uhanalaisuusluokitus siten, että äärimmäisen uhanalaiset, erittäin uhanalaiset sekä vaarantuneet kalalajit ja -kannat otettaisiin ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Laji- ja kantakohtaiset hoitosuunnitelmat olisivat toinen huomioon otettava kriteeri. Perustellusta syystä voitaisiin jokin edellä kuvattujen kriteerien täyttämä laji tai kanta kuitenkin jättää pois listalta, kuten nyt ollaan tekemässä siikamuotojen osalta (niiden tunnistushaasteiden ja toisaalta kirjavien istutuskäytänteiden vuoksi?). Lisäksi vieraslajeista voitaisiin harkinnan mukaan nostaa lajeja listalle, kuten nyt esitetty kyttyrälohi.

Taimen (osittain myös lohi)

SVK ei pidä tarkoituksen mukaisena, että kalastajia edellytettäisiin ilmoittamaan kaikki taimenet (ja lohet) riippumatta siitä, mistä päin Suomea ja minkä kokoisina ne on pyydetty. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan taimenella on olemassa leveyspiirien sekä meri- ja järvialueen perusteella jaoteltuja eroja pyyntimitan sekä sen suhteen, saako rasvaevällistä taimenta ottaa lainkaan saaliiksi. Lainsäädäntö kuvastaakin hyvin sitä, että taimen on osassa maata hyvin yleinen saalis. Taimenvesistöissä (Pohjois-Suomi ja paikoin muun Suomen hyvin hoidetut koskikohteet) voi kalastuksen yhteydessä tulla saaliiksi lukuisia pieniä taimenia yhdellä kalastuskerralla. Jos kaikki saalistaimenet tulisi ilmoittaa nyt ehdotetun mukaisesti, seuraisi ilmoittamisprosessista kohtuuttomaltakin kuulostava tehtävä, joka vaatisi joki välitöntä ilmoittamista tai päiväkirjan pitoa saaliista. Relevantti kysymys onkin se, että onko esimerkiksi taimenrikkaista virtavesistä yleisesti saatavien pienten taimenten saalistiedoista mitään merkittävää hyötyä kalastonhoidon näkökulmasta. Samat huomiot koskevat myös esimerkiksi lohenpoikasia Tornionjella, joita perhokalastuksen sivutuotteena voi yleisesti tulla saaliiksi.

SVK esittää, että taimenen ilmoitusvelvollisuus rajataan koskemaan leveyspiirin 67 eteläpuoleisia alueita sekä Tornionjoen valuma-aluetta kokonaisuudessaan. Lisäksi SVK ehdottaa pienten taimenten ja lohien (esimerkiksi alle 40 cm) osalta ilmoitusvelvollisuuden poistamista kokonaan tai ainakin vaadittavien ilmoitustietojen supistamista siten, että vain kalojen lukumäärä tulee ilmoittaa. Asetusehdotukseen kirjattu viiden sentin mittatarkkuus edellyttäisi kalastajaa suorittamaan karkean mittauksen, mikä paitsi tuo epävarmuutta saatavaan tietoon, lisää kalan käsittelyaikaa ennen sen vapauttamista.

Asetusehdotuksessa ei ole eritelty erityiskalastuskohteita poikkeuksina ilmoitusvelvollisuudelle. Tällaisena toimivan umpilammen tai pienen järven tapauksessa saaliiden ilmoittaminen istutettujen taimenten (tai muiden asetuksen mukaisten kalojen) osalta on SVK:n näkemyksen mukaan kalastonhoidollisesta näkökulmasta turhaa ja aiheuttaisi kalastajille tarpeetonta vaivaa. SVK esittää niiden rajaamista pois ilmoitusvelvollisuuden piiristä.

Harjus

Asetusehdotuksen mukaan ilmoitettavien lajeihin kuuluisi meressä elävä harjus, jotka ovat äärimmäisen uhanalaisia. Sisävesissä harjus on uhanalaisuusluokitukseltaan silmälläpidettävä Etelä-Suomen sisävesissä, Pohjois-Suomessa laji on elinvoimainen. Näistä eroista johtuen harjuksella on 67 leveyspiirin eteläpuolella rauhoitus aika ja muuta maata korkeampi alin pyyntimitta. Lisäksi Vuoksen vesistöalueen harjuskantoja varten on vuonna 2021 valmistunut oma [toimenpideohjelma](#).

SVK esittää, että ilmoitusvelvollisuus laajennetaan koskemaan Vuoksen vesistön harjusta.

2§. Ilmoituksen muoto ja ilmoittamisen määräaika

Valtaosa ilmoituksista tultaneen tekemään (tai niin ainakin toivottaneen tapahtuvan) Luonnonvarakeskuksen sähköistä palvelua, eli Omakala-mobiilisovellusta käyttäen. **SVK huomauttaa, että sovelluksen**

käytettävyydessä on vielä paljon parannettavaa, jotta kalastajat tietotekniisiin taitoihin katsomatta pystyvät sillä jatkossa sujuvasti ilmoituksia tekemään. Rinnakkaisten ilmoituskeinojen tarjoaminen on välttämätöntä, koska kaikilla ei ole käytössään Omakalan vaatimia laitteita. SVK epäilee, että muiden osalta ilmoituksia tulee kuitenkin jäämään kokonaan tekemättä, mikäli Omakalasta ei saada riittävän helppokäyttöistä ja kalastajalle selkeästi lisäarvoa tuovaa palvelua.

Ehdotuksen mukaan saalisilmoitus tulisi tehdä 14 vuorokauden kuluessa, jota perustellaan mahdollisimman ajankohtaisen tiedon tarpeella. SVK arvioi, että ehdotettu määräaika on riittävä useimpiin kalastustilanteisiin. Nopean tiedonsaannin tarvetta ei kuitenkaan tue se, että tammikuussa 2024 lausunnolla olleen asetusehdotuksen mukaan kaupallisilta kalastajilta edellytettäisiin saalisilmoituksia kalenterikuukausikohtaisesti, kalastusta seuraavan kuukauden loppuun mennessä. **SVK huomauttaa, että yhdenvertaisuuden nimissä tulee ilmoituksen määräajan olla yhteneväinen kaupallisten kalastajien kanssa.**

3 §. Ilmoituksessa annettavat tiedot

SVK on tyytyväinen siitä, että kalan yksilöllisistä tiedoista edellytettäisiin pituustietoa painon sijaan. Tämä on linjassa Suomen kalastusohjausmenetelmiin keskeisesti kuuluvan pyyntimittasäätelykäytännön kanssa ja on vähemmän herkkä ilmoitusten mahdollisille virheille ja epätarkkuuksille. Tämä ei kuitenkaan poista sitä, etteikö kalastajia tulisi enenevästi neuvoa kalojen oikeaoppiseen ja yhdenmukaiseen pituuden selvittämiseen, lajinmääritystaitoja unohtamatta.

Muistiossa todetaan, että tietyt henkilötiedot on annettava, jotta ”voitaisiin varmuudella yksilöidä ilmoittaja mahdollisissa jälkikäteisissä valvontatilanteissa”. **SVK pitää välttämättömänä, että asetuksesta käy selkeästi ilmi, mitä tällä tarkoitetaan ja mistä valvonnasta on kyse.** Valmistelevat MMM:n virkahenkilöt ovat kertoneet, että esimerkiksi ilmoitusvelvollisuuden kautta saatavia saalis- pyyntiväline-, pyyntialue- tms. tietoja ei saisi/aiottaisi käyttää mahdollisten muiden lakipykälien rikkomisesta rankaisemiseen, esimerkkinä korvausarvojen soveltaminen. Tästä on ensisijaisen tärkeää pitää kiinni, mikäli kalastajilta halutaan saalisilmoituksia laajalti saada. **SVK on jo asetusta edeltäneen lakivalmistelun yhteydessä tuonut selkeästi esiin, että ilmoitusvelvollisuuden sanktiointi ei tule kannustamaan ilmoituksia tekemään. Jos niiden kautta aletaan lisäksi laittamaan vireille muita seuraamuksia, arvioi SVK sillä olevan merkittäviä negatiivisia vaikutuksia ihmisten uskallukseen tehdä saalisilmoituksia ylipäätään.**

4 §. Pyyntialueen ilmoittaminen

Ilmoitusvelvollisuutta koskevan lakiuudistuksen alusta saakka SVK on (mm. [lausunnoissaan](#)) korostanut käyttämään huolellista harkintaa siitä, millä sijaintitarkkuudella on tarkoituksenmukaista kerätä saalistietoja vapaa-ajankalastajilta. Asetusluonnoksessa tämä on SVK:n näkemyksen mukaan varsin hyvin otettu huomioon.

SVK katsoo, että ilmoituksessa vaadittava pyyntialueen kuntatieto pitäisi Omakalasovellusta käytettäessä pystyä rajapintoja käyttäen saamaan suoraan sijainnin perusteella, jolloin välttyään tahattomien väärin tietojen kirjaamiselta. Mikäli ilmoitus tehdään muulla tavalla, niin mistä tietolähteestä kalastajan tulee kuntatieto selvittää?

Edelliseen rinnastuen SVK toivoo, että Omakala-sovellusta käytettäessä merialueen pienruututieto saadaan ilmoitukseen suoraan sijaintiedon perusteella. Vähimmäisvaatimuksena luonnollisesti on, että asetuksen liitteenä olevan kartta-aineistot näkyvät sovelluksen kartalla.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Olli Saari
toiminnanjohtaja